

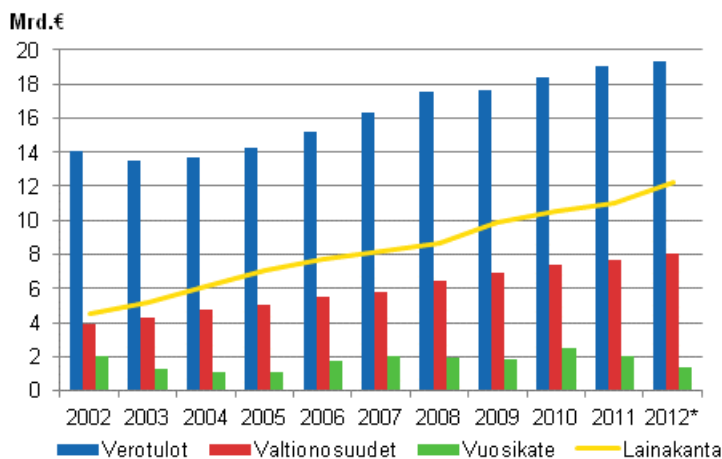
Kuntien ja kuntayhtymien talous ja toiminta

2012 ennakko

Kuntien taloustilanne heikkeni selvästi vuonna 2012

Tilastokeskuksen keräämien tilinpäätöstietojen mukaan kuntien yhteenlaskettu vuosikate heikkeni edellisestä vuodesta lähes 35 prosenttia ja päättyi heikoimmalle tasolle sitten vuoden 2005. Vuosikatteiden heikentymiseen vaikutti toimintakatteiden lasku 1,5 miljardilla eurolla ja verotulojen heikko kasvu. Vastaavasti kuntien lainanotto lisääntyi. Kuntien lainakanta kasvoi vuoden 2012 aikana yhteensä 1,3 miljardia euroa lähes 12,3 miljardiin euroon.

Kuntien verotulot, valtionosuudet, vuosikate ja lainakanta 2002–2012*

*) Ennakko

Kuntien toimintakulut kasvoivat viime vuonna 5,4 prosenttia eli 1,8 miljardia euroa. Toimintakuluista suurimman osuuden muodostivat palvelujen ostot, jotka lisääntyivät 6,9 prosenttia 15,2 miljardiin euroon. Kuntien verorahoitus eli valtionosuudet ja verotulot kasvoivat yhteensä 663 miljoonaa euroa. Valtionosuudet kasvoivat 5,4 prosenttia ja verotulot 1,3 prosenttia. Suurimman osan verotulojen kasvusta muodosti kunnan tuloveron kasvu, joka oli vuonna 2012 yhteensä 630 miljoonaa euroa. Yhteensä 91 kuntaa korotti tuloveroprosenttiaan vuodelle 2012. Kokonaisuudessaan verotulojen kasvu jäi kuitenkin vähäiseksi, sillä kuntien osuus yhteisöveron tuotosta laski lähes 27 prosenttia edellisvuodesta 1,2 miljardiin euroon.

Tilinpäätösten mukaan kuntien vuosikate ei koko maan tasolla riittänyt viime vuonna kattamaan poistoja. Vuosikate kattoi kunnissa 71,9 prosenttia poistoista mutta vain 38 prosenttia investointien omahankintamenoista. Investointien omahankintamenot voitiin kattaa kokonaan vuosikatteella 36 kunnassa. Kuntayhtymissä vuosikate riitti kattamaan 89 prosenttia poistoista ja 55 prosenttia investointien omahankintamenoista.

Kuntien lainakanta kasvoi edellisvuoteen verrattuna lähes 1,3 miljardia euroa eli 11,5 prosenttia ja oli asukasta kohden 2261 euroa. Omavaraisuusaste oli kuntien osalta 62 prosenttia. Suhdeluku kuvaa oman pääoman suhdetta koko pääomaan. Kuntayhtymien lainakanta kasvoi 9,9 prosenttia 2,7 miljardiin euroon. Tiedot käyvät ilmi Tilastokeskuksen julkaisemasta kuntien ja kuntayhtymien taloustilaston ennakkotiedoista. Tilasto sisältää 336 kunnan ja 159 kuntayhtymän¹⁾ tiedot.

---

1) Muonion-Enontekiön kansanterveystyön kuntayhtymän tiedot puuttuvat

Sisällys

Taulukot

Liitetaulukot

Liitetaulukko 1. Tietoja kuntien ja kuntayhtymien tilinpäätöksistä 2011 ja 2012*, miljoonaa euroa.....4

Kuviot

Liitekuviot

Liitekuvio 1. Kuntien investointimenot, rahoitusosuudet investointimenoihin ja investointihyödykkeiden myyntitulot 2002–2012* 5

Liitekuvio 2. Kuntayhtymien investointimenot, lainakanta ja vuosikate 2002–2012* 5

Kuntien ja kuntayhtymien talous- ja toimintatilaston laatuseloste 2012.....6

Liitetaulukot

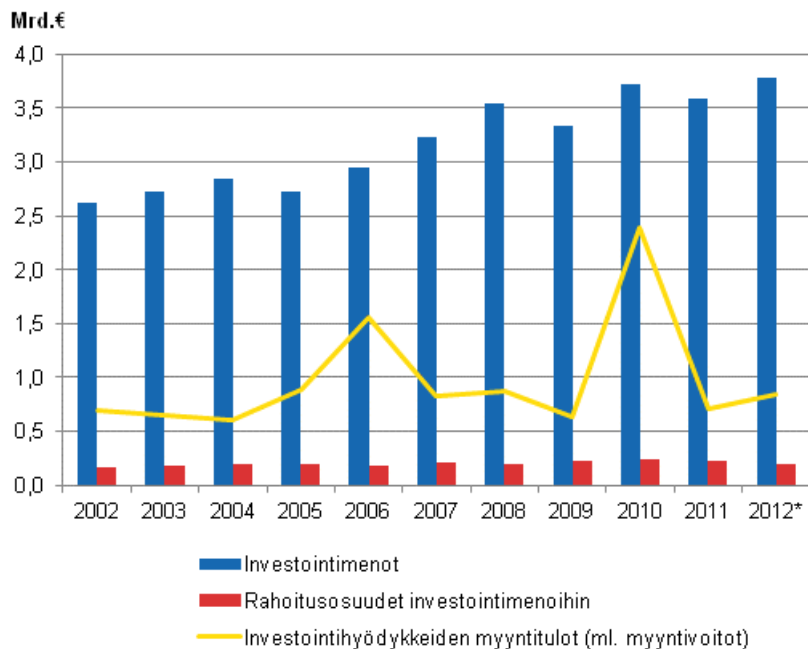
Liitetaulukko 1. Tietoja kuntien ja kuntayhtymien tilinpäätöksistä 2011 ja 2012*, miljoonaa euroa

	Kunnat			Kuntayhtymät		
	2011	2012*	Muutos, %	2011	2012*	Muutos, %
+ Toimintatuotot	8 774	9 099	3,7	11 745	12 237	4,2
- Toimintakulut	33 613	35 443	5,4	11 168	11 692	4,7
= Toimintakate	-24 839	-26 344	6,1	577	544	-5,7
+ Kunnan tulovero	16 205	16 836	3,9	.	.	.
+ Kiinteistövero	1 202	1 270	5,7	.	.	.
+ Osuus yhteisöveron tuotosta	1 658	1 212	-26,9	.	.	.
+ Muut verotulot	1	2	17,6	.	.	.
+ Valtionosuudet	7 660	8 071	5,4	.	.	.
+ Rahoitustuotot	541	588	8,7	25	21	-15,7
- Rahoituskulut	356	281	-20,9	128	126	-1,4
= Vuosikate	2 073	1 353	-34,7	474	439	-7,4
Poistot ja arvonalentumiset	1 755	1 903	8,4	474	499	5,2
Investointimenot yhteensä	3 591	3 779	5,2	738	819	11,0
Rahoitusosuudet investointimenoihin	229	196	-14,5	22	17	-19,6
Investointihyödykkeiden myyntituotot	706	836	18,5	36	82	127,5
Antolainasaamisten lisäykset	357	315	-11,7	35	11	-68,9
Antolainasaamisten vähennykset	256	238	-7,0	2	7	176,4
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	1 765	2 135	21,0	262	279	6,4
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	1 321	1 359	2,8	111	121	8,7
Rahavarat 31.12.	3 790	3 369	-11,1	745	827	11,0
Lainakanta 31.12.	11 003	12 271	11,5	2 499	2 746	9,9

*) Ennakko

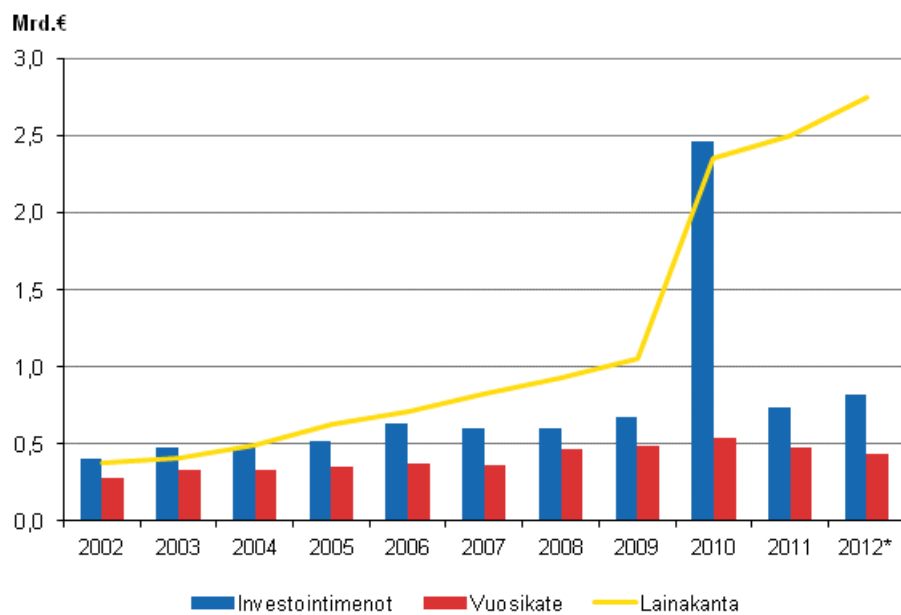
Liitekuviot

Liitekuvio 1. Kuntien investointimenot, rahoitusosuudet investointimenoihin ja investointihyödykkeiden myyntitulot 2002–2012*

*) Ennakko

Liitekuvio 2. Kuntayhtymien investointimenot, lainakanta ja vuosikate 2002–2012*

*) Ennakko

Kuntien ja kuntayhtymien talous- ja toimintatilaston laatuseloste 2012

1. Tilastotietojen relevanssi

Kuntien ja kuntayhtymien talous- ja toimintatilasto sisältää tietoja kuntien ja kuntayhtymien menoista ja tuloista, varoista ja veloista sekä toiminnasta.

Tilaston tietoja käytetään kuntien ja kuntayhtymien talouden seurantaan, kansantalouden tilinpidon ja rahoitustilinpidon laadintaan, kuntien ja kuntayhtymien valtionosuuksien määrittämiseen sekä mm. Euroopan Unionille tehtäviin selvityksiin.

Tilastokeskus kerää pääosan tiedoista suoraan kunnilta ja kuntayhtymiltä. Ahvenanmaan kuntia ja kuntayhtymiä koskevat tiedot kerää ja käsittelee Ålands statistik- och utredningsbyrå ja terveydenhuollon toimintatiedot Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL).

Keskeisiä ohjeita ja luokituksia tilaston kannalta ovat kirjanpitolausokunnan kuntajaoston kunnille ja kuntayhtymille antamat yleisohjeet (yleisohje kunnan ja kuntayhtymän tuloslaskelman laatimisesta, yleisohje kunnan ja kuntayhtymän rahoituslaskelman laatimisesta, yleisohje kunnan ja kuntayhtymän taseen laatimisesta, yleisohje kunnan ja kuntayhtymän konsernitilinpäätöksen laatimisesta, yleisohje kunnan ja kuntayhtymän suunnitelman mukaisista poistoista ja yleisohje kunnallisen liikelaitoksen kirjanpidollisesta käsittelystä), Suomen Kuntaliiton tililuettelomalli kunnille ja kuntayhtymille, Suomen Kuntaliiton julkaisema kunnan ja kuntayhtymän tilinpäätösmalli, Suomen Kuntaliiton julkaisu ”Kuntien ja kuntayhtymien talous- ja toimintatilaston luokitukset” sekä Tilastokeskuksen sektoriluokitus.

Kirjanpitolausokunnan kuntajaoston yleisohjeet ovat saatavissa pdf-muodossa Kunnat.net -palvelusta [www-osoitteesta](http://www.kunnat.net):

http://shop.kunnat.net/product_catalog.php?c=92

Suomen Kuntaliiton julkaisu ”Kuntien ja kuntayhtymien talous- ja toimintatilaston luokitukset 2012” löytyy osoitteesta:

http://shop.kunnat.net/download.php?filename=uploads/talousjatoim_luokituksetebook.pdf

2. Tilastotutkimuksen menetelmäkuvaus

Kuntien ja kuntayhtymien talous- ja toimintatilasto on kaikki Suomen kunnat ja kuntayhtymät käsittävä kokonaistutkimus. Tilaston perusaineistona ovat kuntien ja kuntayhtymien Tilastokeskukselle raportoimat tiedot niiden vuositilinpäätöksistä: tuloslaskelmien mukaisista tuotoista ja kuluista, rahoituslaskelmien mukaisista rahoituseristä, taseiden mukaisista varoista ja veloista 31.12., ns. kunnan liikelaitos mallia noudattavien laitosten erillistilinpäätöksistä, kunnan/kuntayhtymän konsernitaseesta sekä talousarvion toteutumisvertailuun pohjautuvat tiedot toimintamenoista ja -tuloista ja investointimenoista ja -tuloista tehtävittäin. Tilaston perusaineistoksi kerätään myös tietoja kuntien ja kuntayhtymien itse tuottamien, myymien ja ostamien palvelujen määristä.

Tilastokeskus kerää tilaston perustiedot kunnilta ja kuntayhtymiltä [www-lomakkeilla](http://www.kunnat.net). Tiedot on mahdollista antaa myös perinteisellä paperilomakkeella.

3. Tietojen oikeellisuus ja tarkkuus

Tiedot kuntien ja kuntayhtymien tuloslaskelmista, rahoituslaskelmista, taseista, konsernitaseista ja ns. kunnan liikelaitosten tilinpäätöksistä kerätään kirjanpitolausokunnan kuntajaoston kunnille ja kuntayhtymille antamia sitovia tilinpäätöskaavoja noudattaen. Näiden tietojen luotettavuus on hyvä.

Kuntien ja kuntayhtymien tuloslaskelmista, rahoituslaskelmista ja taseista julkaistaan ennakkotietoja tilastovuotta seuraavan vuoden kesäkuussa. Nämä tiedot poikkeavat yleensä varsin vähän vuoden lopulla julkaistavista lopullisista tiedoista.

Tilastoa varten kerätään myös tietoja kuntien ja kuntayhtymien toimintamenojen ja -tulojen jakautumisesta tehtävittäin. Tehtäväkohtaiset tiedot kerätään meno- ja tulolajeittain eriteltyinä. Käytetty meno- ja tulolajiluokitus vastaa kuntien kirjanpidossa käytettyä luokitusta, joka taas perustuu kirjanpitolakiin ja kirjanpitolautakunnan kuntajaoston antamiin sitoviin ohjeisiin. Tältä osin tietojen luotettavuus on hyvä. Tehtäväluokitus perustuu Tilastokeskuksen ja Suomen Kuntaliiton antamaan ohjeeseen. Koska kuntien ja kuntayhtymien kirjanpidossaan käyttämä tehtäväluokitus riippuu kunnan/kuntayhtymän organisaatiosta eikä siten useinkaan noudata tilastoluokitusta, joutuvat tiedonantajat tilastoa varten yhdistelemään ja jakamaan kirjanpitonsa tehtäväluokkia (tulosalueita ja yksiköitä). Tätä on usein mahdoton tehdä niin että lopputulos täydellisesti noudattaisi tehtäväluokitusohjetta. Tästä syystä tehtäväluokittaisten tietojen luotettavuus on selvästi huonompi kuin meno- ja tulolajeittaisten tietojen.

Tiedot kuntien ja kuntayhtymien investointimenoista ja -tuloista kerätään tavaratyypeittäin samalla tehtäväluokituksella kuin tiedot tehtäväkohtaisista toimintamenoista ja -tuloista. Tavaratyypiluokitus on sopusoinnussa kirjanpitolautakunnan kuntajaoston tase- ja rahoituslaskelmasuosituksen kanssa. Tältä osin luotettavuus on hyvä. Sen sijaan investointimenojen ja -tulojen jakaminen tehtäväluokkiin on usein vaikeaa varsinkin silloin, kun investointi palvelee useita tehtäväluokkia. Monissa kunnissa tilahallintoyksikkö vastaa lähes kaikesta rakentamisesta, jolloin kaikki rakennusten rakentamisenot kirjautuvat tilahallinnon tehtäväluokkaan eivätkä siis rakennuksen käyttötarkoituksen mukaisesti tehtäväluokkiin.

Toimintatietojen luokitukset perustuvat Tilastokeskuksen ja Suomen Kuntaliiton yhteiseen ohjeeseen "Kuntien ja kuntayhtymien talous- ja toimintatilaston luokitukset".

4. Julkaistujen tietojen ajantasaisuus ja oikea-aikaisuus

Tilastointiajanjakso on kalenterivuosi. Tiedot kuntien ja kuntayhtymien varoista ja veloista ovat tilastovuoden viimeiseltä päivältä.

Ennakkotiedot kuntien ja kuntayhtymien tuloslaskelmista, rahoituslaskelmista ja taseista valmistuvat tilastovuotta seuraavan vuoden kesäkuun alkupuolella. Kuntien ja kuntayhtymien talous- ja toimintatilaston lopulliset tiedot julkaistaan tilastovuotta seuraavan vuoden marraskuussa.

5. Tietojen saatavuus ja läpinäkyvyys/selkeys

Kuntien ja kuntayhtymien talous- ja toimintatilasto on SVT-tilasto. Tilastossa julkistetaan kuntien tilinpäätös-, käyttötalous- ja toimintatietoja koko maan tasolla sekä Manner-Suomi- ja maakuntatasolla. Kuntayhtymien osalta tilastossa julkistetaan vastaavat tiedot kuntayhtymät yhteensä -tasolla.

Kuntien ja kuntayhtymien Tilastokeskukselle raportoimat tiedot talous- ja toimintatilaston tiedonkeruissa ovat saatavilla maksuttomassa palvelussa osoitteessa:

http://tilastokeskus.fi/keruu/kuntien_talous_ ja_toiminta.html

Tämä palvelu sisältää kunta- ja kuntayhtymäkohtaiset tiedot, joita ei julkisteta tilaston yhteydessä eivätkä ne näin ole osa SVT-tilastoa.

Tilastoaineistosta tehdään seuraavat tilastojulkistukset:

Ennakkotiedot kuntien ja kuntayhtymien tuloslaskelmista, rahoituslaskelmista ja taseista julkaistaan tilaston kotisivulla tilastovuotta seuraavan vuoden kesäkuun alkupuolella.

Kuntien ja kuntayhtymien talous ja toimintatilaston lopulliset tiedot julkaistaan tilaston kotisivulla tilastovuotta seuraavan vuoden marraskuun alussa.

Kuntien ja kuntayhtymien talous- ja toimintatilastoaineistojen tiedot ovat julkisia, ja aineistosta on mahdollista saada tietoja ja selvityksiä tietopalveluna. Tietopalvelua hoitaa Tilastokeskuksen kuntien talous ja rahoitusmarkkinat -vastuualue.

6. Tilastojen vertailukelpoisuus

Tuloslaskelma-, rahoituslaskelma- ja tasetietojen vertailtavuus kuntien/kuntayhtymien kesken on hyvä. Verrattaessa tehtäväluokittaisia meno-, tulo- ja investointitietoja kuntien/kuntayhtymien kesken on otettava huomioon, että menojen ja tulojen tehtäväluokkajako ei perustu sitoviin määräyksiin niin kuin meno- ja tulolajijako vaan Suomen Kuntaliiton ja Tilastokeskuksen yhteiseen tilastoluokitukseen. Koska tehtäväluokittaisia tietoja ei useinkaan saada suoraan kirjanpidosta vaan jako joudutaan tekemään kirjanpidon mukaisia tulosalueita ja -yksiköitä yhdistelemällä ja jakamalla, eivät tehtävittäiset tiedot välttämättä ole täysin vertailukelpoisia kuntien/kuntayhtymien kesken.

Kuntia vertailtaessa on otettava huomioon myös erot palvelujen tuotantotavoissa ja toimintojen organisoinnissa. Useilla kunnilla osa toiminnasta on organisoitu ns. ”kunnan liikelaitos” -mallin mukaiseksi liiketoiminnaksi. Näiden liikelaitosten menot ja tulot eivät sisälly tehtäväkohtaisiin menoihin ja tuloihin, vaan niistä on tilastossa erilliset taulukot. Kuntien ja kuntayhtymien tuloslaskelmiin, rahoituslaskelmiin ja taseisiin ne kuitenkin sisältyvät. Muu liiketoiminta sisältyy myös tehtäväkohtaisiin tietoihin. Osakeyhtiö-, osakeyhtiö, yhdistys- tai säätiömuodossa harjoitetun toiminnan menot, tulot, varat ja velat eivät sisälly kunnan/kuntayhtymän tilinpäätökseen, koska ne ovat itsenäisiä oikeushenkilöitä. Kunnan/kuntayhtymän konsernitase sisältää myös tytäryhteisöjen varat ja velat.

Itse tuotettujen ja esim. kuntayhtymiltä ostettujen palvelujen kustannukset eivät välttämättä ole täysin vertailukelpoisia, koska kuntayhtymät kattavat osan menoistaan muilla kuin palvelujen myynnistä saamallaan tuloilla.

Kuntien/kuntayhtymien välisissä vertailuissa tehtäväkohtaiset nettokustannukset ovat vertailukelpoisempia kuin bruttomenot.

Vuonna 1997 voimaan tullut opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuuslaki heikensi tuntuvasti opetustoimen vertailtavuutta kuntien välillä: jos kunnalla on esim. oma lukio, sen kaikki menot sisältyvät kunnan tehtäväkohtaisiin menoihin. Jos kunnalla ei ole omaa lukiota, sillä ei ole lukiomenoja, vaan kunnalle muiden kuntien lukioita käyvistä opiskelijoista aiheutuva taloudellinen rasitus näkyy kunnan tuloslaskelmassa valtionosuuksien vähennyksenä.

Eri vuosien välisissä vertailuissa on otettava huomioon yleiset vertailtavuuteen vaikuttavat tekijät, kuten kirjanpidossa, valtionosuusjärjestelmässä ja kuntien toiminnan organisoinnissa tapahtuneet muutokset, liiketoiminnan eriyttäminen kunnan liikelaitos -mallin mukaiseksi toiminnaksi jne.

7. Selkeys ja eheys/yhtenäisyys

Katso kohta 6. edellä.

Lisätietoja

Veera Mäki 09 1734 3612

Lea Vuorinen 09 1734 3358

Vastaava tilastojohtaja:

Leena Storgårds

kuntien.talous@tilastokeskus.fi

<http://tilastokeskus.fi/til/ktt/index.html>

Lähde: Kuntien ja kuntayhtymien talous- ja toimintatilaston ennakkotiedot 2012. Tilastokeskus.

Asiakaspalaute: www.tilastokeskus.fi/palaute

Tietopalvelu, Tilastokeskus
puh. 09 1734 2220
www.tilastokeskus.fi

Julkaisutilaukset, Edita Publishing Oy
puh. 020 450 05
asiakaspalvelu.publishing@edita.fi
www.editapublishing.fi

ISSN 1796-0479
= Suomen virallinen tilasto
ISSN 1799-1692 (pdf)